

Verslag van het overleg in de Raad voor dierenaangelegenheden over het Rapport “Antimicrobiële groeibevorderaars” van de Gezondheidsraad

Het overleg vond plaats op 1 oktober 1998 in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de Nederlandse Vereniging van Mengvoederfabrikanten (FNM), de Vereniging van Nederlandse fabrikanten van voedertoevoegingen (Nefato), het Productschap Diervoeder en de Vereniging van Fabrikanten en importeurs van diergeneesmiddelen in Nederland (FIDIN).

Algemeen was men van mening dat het belang van de volksgezondheid in zijn algemeenheid uitstijgt boven financieel-economische belangen van welke aard ook. Het is dit uitgangspunt dat centraal heeft gestaan in het overleg dat binnen de Raad over het Rapport is gevoerd.

Met betrekking tot het gebruik van antimicrobiële middelen als groeibevorderaar was de algemene mening dat deze te veelvuldig gebruikt worden in de Nederlandse veehouderij en men onderschreef de mening van de Gezondheidsraad dat dit gebruik dient te verminderen. De discussie in de Raad ging met name over de mate waarin dat gebruik diende te verminderen en de wijze waarop dat gerealiseerd zou kunnen worden. Met betrekking tot dat laatste was men het erover eens dat de discussie met betrekking tot een vermindering van die antimicrobiële middelen met name gevoerd dient te worden op Europees niveau. Indien blijkt dat het, om bepaalde doelstellingen te realiseren, nodig is regelgeving af te kondigen, dan zou deze regelgeving binnen alle Lid-Staten van Europese Unie afgekondigd dienen te worden. Dat heeft als voordelen:

- dat een verdere concurrentieverslechtering van de Nederlandse veehouderij voorkomen wordt;
- dat er geen import van voer met antimicrobiële middelen als groeibevorderaar uit andere Lid-Staten meer mogelijk is en dat risico-zoekend gedrag van veehouders op die manier bemoeilijkt wordt;
- dat niet alleen geprobeerd wordt resistentie-ontwikkeling binnen de grenzen van Nederland tegen te gaan, maar ook binnen de grenzen van de gehele Europese Unie;
- dat voorkomen wordt dat een verzoek van de Nederlandse regering om een bepaalde antimicrobiële stof als veevoederadditief te verbieden eventueel niet wordt gehonoreerd, omdat onvoldoende aangetoond kan worden dat er resistentie-ontwikkeling optreedt, dat een gevaar op kan leveren voor de volksgezondheid.

De leden van de Raad zijn zich bewust van het feit dat procedures om binnen het verband van de Europese Unie tot maatregelen te komen soms langdurig kunnen zijn en dat er, gelet op het feit dat in het Rapport voor de beëindiging van het gebruik van antimicrobiële groeibevorderaar een termijn van drie jaar wordt genoemd, de behoefte bij de Nederlandse overheid kan ontstaan om zelfstandig en eenzijdig tot de afkondiging van maatregelen te komen. Indien

die situatie zich voordoet, dienen handhaafbaarheid en effectiviteit van die maatregelen centraal te staan. Dit uitgangspunt leidt tot de volgende conclusies:

- per werkzame stof dient bekeken dienen te worden hoe deze het beste als antimicrobiële groeibevorderaar uit het voer geweerd kan worden. Het is namelijk van het grootste belang dat risico-zoekend gedrag bij de veehouder bij voorbaat tegengegaan wordt;
- indien er verbodsbepalingen als instrument ingezet worden, dient er in ieder geval een vervoederingsverbod van een bepaalde stof te worden ingesteld. Zo kan zoveel mogelijk voorkomen worden dat voer afkomstig van buitenlandse producenten op welke wijze dan ook aan de dieren in Nederland gevoerd wordt.

Alhoewel het rapport is geschreven voor die antimicrobiële middelen die met name als groeibevorderaar door het voer van dieren worden gemengd, was men van mening dat niet uit het oog moet worden verloren dat dergelijke stoffen ook andere effecten hebben. Misschien dat door die “andere” effecten de extra groei bij de dieren juist gerealiseerd wordt. De antimicrobiële middelen voorkomen bijvoorbeeld allerlei subklinische aandoeningen, ze optimaliseren het milieu in de darm, zodat voorkomen wordt dat pathogene kiemen gemakkelijk aanslaan, en ze voorkomen bepaalde effecten die het gevolg kunnen zijn van een weerstandsvermindering. Vooral bij jonge dieren (m.n. rond de speenleeftijd) kan een verwijdering van bepaalde antimicrobiële middelen uit het voer voor problemen zorgen. De weg waarlangs en het tempo waarin maatregelen getroffen worden om bepaalde antimicrobiële stoffen uit diervoeders te weren, dienen dan ook met de nodige waarborgen omgeven te worden. Er moet voorkomen worden dat allerlei gezondheids- en welzijnsproblemen bij de dieren ontstaan.

De gezondheidsproblemen dienen echter niet alleen voorkomen te worden geredeneerd vanuit het belang van het dier. Bij ondoordachte besluitvorming met betrekking tot het tegengaan van antimicrobiële stoffen in het voer van dieren kan het gebeuren dat stoffen die niet meer als groeibevorderaar gebruikt worden in versterkte mate in de curatieve sfeer voorgeschreven gaan worden, omdat er meer dieren ziek zijn geworden. De netto winst van bepaalde maatregelen zou dan weleens gering tot nihil kunnen zijn. Voorkomen dient dus te worden dat dezelfde middelen op een andere wijze in dezelfde hoeveelheden in de dierpopulatie terecht komen. Daarom dienen maatregelen in dit kader ook met de nodige voorzichtigheid genomen te worden. Verder is het, indien bepaalde antimicrobiële stoffen als groeibevorderaar verboden gaan worden, nodig dat met name de dierenartsen voldoende voorgelicht worden (desnoods via bijscholing) en dat er regelmatig bekeken wordt hoe het met het “voorschrijfgedrag” van dierenartsen staat. Het wordt dan mogelijk tijdig te evalueren en zondig aanpassingen door te voeren.

Maar niet alleen dient voorkomen te worden dat dezelfde middelen via een andere wijze in de dierpopulatie terecht komen, ook dient voorkomen te worden dat er andere middelen als groeibevorderaars gebruikt gaan worden die schadelijk kunnen zijn voor de volksgezondheid en/of het milieu. Gedacht kan dan bijvoorbeeld worden aan de elementen koper en zink. Ervaringen uit Denemarken en Zweden laten zien dat bij de primaire sector de neiging

bestaat deze elementen, bij een verbod op antimicrobiële middelen, als vervangingsmiddelen te gaan gebruiken.

De vertegenwoordigers van het bedrijfsleven gaven te kennen dat zij tegen eenzijdige nationale maatregelen zijn. Nederland mag geen concurrentie-achterstand oplopen. Men realiseert zich echter dat een reductie van het gebruik van antimicrobiële groeibevorderaars (AMGB's) nodig en mogelijk is en wil in de komende maanden onderzoeken waar die reductie al direct tot stand kan worden gebracht. Vooralsnog zal het gebruik bij jonge dieren noodzakelijk blijven, maar het streven is er op gericht om binnen drie jaar al het gebruik van AMGB's te beëindigen.

De Consumentenbond wil het gebruik van de zes in het Rapport genoemde stoffen zo snel mogelijk verbieden en daarbij niet wachten op Europese maatregelen. Het volksgezondheidsbelang vereist dat risico's worden uitgebannen, ook als die nog niet volledig zijn bewezen.

De Dierenbescherming pleit al jaren voor een afbouw van het gebruik van AMGB's. Dit moet echter verantwoord gebeuren: de gezondheid van de dieren mag er niet op achteruit gaan. Alternatieven zullen op dat punt zorgvuldig moeten worden getoetst. Daarnaast zal aandacht besteed moeten worden aan de aanpassing van het management van de veehouder.

De vertegenwoordiger van de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren was van mening dat op basis van de gegevens in het Rapport de relatie tussen het gebruik van AMGB's en de toenemende resistentie onder de bevolking bewezen moet worden geacht. Hij waarschuwde echter dat alternatieven nog onvoldoende onderzocht zijn en dat de risico's van het gebruik van AMGB's dus nog onvoldoende kunnen worden afgewogen tegen de risico's van de toepassing van alternatieven. Het gaat daarbij vooral om gezondheidsrisico's voor mens (toename van het aantal zoönotisch pathogene bacteriën, bijvoorbeeld bij gespeende biggen) en dier (biggensterfte neemt toe met 50%).

De Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde streeft naar een algehele ban van AMGB's, een standpunt dat ook reeds is ingenomen door de Europese (FVE) en mondiale (WVA) beroepsorganisaties. Zij realiseert zich echter dat dat niet van de éne dag op de andere zal kunnen gebeuren. De KNMvD kent al jaren een antibiotica-beleid. Bestaande formularia voor antibiotica per diersoort worden regelmatig aangepast. Dierenartsen zullen met goede argumenten moeten komen om van de formularia af te wijken en deze argumenten kunnen eventueel tuchtrechtelijk worden getoetst.

De vertegenwoordigster van de FIDIN verklaarde zich oneens met de conclusies van het Rapport. Er ontbreekt te veel kennis om tot zulke verstrekkende maatregelen te adviseren.

's-Gravenhage, 1 oktober 1998